

mely a berni egyezmény legújabb szövegét tartalmazza. Felvette a berni egyezmény római szövegéhez csatlakozott országok jegyzékét, az 1912. évi LXI. t.-c.-t, mely az Amerikai Egyesült Államokkal létesült egyezményt, végül az 1931. évi XXXI. t.-c.-t, mely a montevideói nemzetközi egyezményt tartalmazza.

El lehet mondani, hogy dr. Alföldy Dezső könyve a jelen időpontban mindazt a joganyagot tartalmazza, amely a Magyarországon felmerülő szerzőijogi kérdések elbírálása szempontjából peres, vagy perenkívüli ügyben egyáltalán figyelembe jöhet. Vagyis minden egyéb segédkönyvet feleslegessé tesz.

A szakjogásznak sem felesleges, de a könyv laikus forgatójának elengedhetetlen az a tökéletes tárgymutató, mely a könyv egész anyagában játszi könnyedséggel eligazít.

Élénk a reményem, hogy a könyv második kiadására mihamarább sor kerül.

Dr. Palágyi Róbert.

Gaudemet Jenő: L'interprétation du Code Civil en France. (Basler Studien zur Rechtswissenschaft. Heft 8. 1935. 75 o.) A korán elhunyt tudós világos és mély tanulmánya a francia magánjogi tudomány fejlődésével foglalkozik a Code Civil életbelépésétől: 1804-től kezdve. Hiába keresnők a franciáknál az izzó német módszertani harcok, tudományos forradalmak tükröképét. Állandó, folytonos fejlődést látunk, amelynek kezdőpontja tudatos szövegmagyarázat. A mottó: minden, ami magánjog, bent van a kódexben; minden jogi megoldást valamilyen törvényszövegből kell levezetni. Ebből a merev módszertani álláspontból nőtt ki szinte észrevétlenül a mai tudományos iskola a negyedik periódusban.

Az első periódus 1804-től 1838-ig tart. Ez a betűkommentátorok kora. A kodexet önmagából magyarázzák, mintha az nem történeti fejlődés eredménye lett volna. A társadalmi környezet, melynek a törvény szól, szóba sem kerül. Minden jogot a törvényszövegben keres a jogtudós. Valóra vált Robespierre óhaja: „A joggyakorlat szót ki kell törölni nyelvünkéből.” A bíró csak száj, amely a törvény szavát ki mondja, élettelen lény, ki a törvény erejét és szigorát nem változtathatja. Ez a montesquieu-i szemlélet okozta azt a módszertani reakciót, amely a Code Civil életbelépését követte és légüres tudományosságot váltott ki. Napoleon minden egyéni szóban, kritikái megjegyzésben veszélyt és anarchiát látott. Mikor Maleville kommentárjának vérszegény első kötete megjelent, a császár állítólag ezt kiáltotta: „Mon Code est perdu!” Nincs is kezdetben tudományos francia magánjogi irodalom — csak Németországban, ahol Müller, Spengenberg és Zachariae a német pandektisták tudományos felkészültségével foglalják rendszerbe a Code Civil-t.

Merlin, Toullier, Proudhon és a gyakorlati érzékű Duranton ennek a korszaknak elismert vezetői. Proudhon nyíltan megmondja, hogy a kodexet teljesen új testként a történeti előzményekre tekintet nél-

kül, a gazdasági és társadalmi viszonyokkal mit sem törődve, önmagában kell vizsgálni. A tudomány nyíltan lenézi a joggyakorlatot, melynek feladata a törvény, az absztrakt jog merev alkalmazása. Többet ér a Digesták idézése, mint a Code Civil előkészítő munkálataira való hivatkozás.

Hatástalan marad két fiatalon elhunyt tudós munkája Jourdané és Klimzathé. Nem vihették győzelemre módszerüket: a bírói gyakorlat vizsgálatát, az élet tényeinek elemzését, az összehasonlító jogi kutatást. A Themis folyóirat, mely Jourdan egy csapásra egy iskola fejévé tette, valóban a jog bölcsője volt; ez a folyóirat azonban Yourdan halálával eltűnik. E korszakban indul meg a joggyakorlat két nagy, ma is élő gyűjteménye: a Sirey és Dalloz nevű folyóirat.

A második periódus 1880-ban fejeződik be. Demolombe, valamint Aubry és Rau ennek a korszaknak a vezérei. Nem újítók, hanem a régi iskola és módszer klasszikus továbbfejlesztői. Demolombe-ban nagyobb volt az ügyvéd a jogásznál, a szónok a tudósnál. A forma tökéletességét nem éri utól nála a jogi elvek átgondoltsága és mélysége. Aubry és Rau mesterműve Zachariae munkájának fordításából születik. E fordítás negyedik kiadása azonban már teljesen önálló munka, terjedelme kétszer akkora, mint Zachariae műve. Munkájukat két új elem teszi időállóvá. Az egyik gyakorlati szellemük, amely az elveket a tényeken próbálja ki és a bírói gyakorlattal lépést tart. A másik a szintetikus módszer. Valóságos logikai forradalom, hogy ők a Code Civil rendszerét megtörik. Ezentúl nem a törvényhozói akarat fonálán, hanem a jogi elvek és a tények menetén fogják elemezni a jogot. Náluk kerül először szóba a tulajdon, közöstitulajdon, tulajdoni kereset és örökösödési igény problémája. Munkájuk formailag is mestermű. Az egyetlen, amely a 19. századból fénytörés nélkül került az újabb korszakok szigorú szeme elé. Meg kell azonban Troplong nevét is említenünk. A szegény autodidaktából a Cour de Cassation első bírása lesz. Hatalmas energiája és tudása azonban nem tudóst nevel, hanem jogtudományi regényírókat teremt.

A harmadik periódus 1900-ig, Gény első nagy munkája megjelenséig tart. — Közben a társadalom képe megváltozott. A nagyipar, az ingóvagyon, a munkáskérdés, a biztosítás új társadalmat teremt. A bírói gyakorlat három nagy gyűjteménye: a Journal du Palais, a Sirey és a Dalloz a jogtudós bibliája. E korszaknak vezéregyéniségei: Bendant, Bufnoir és Labbé. Bendant a nagyvonalú jogtudomány mestere, kinek munkája a jogbölcészetbe torkollik. Bufnoir ezzel szemben mikroszkoppal dolgozik. Mély analíziseit bámulatos logikai csiszolt-ság, Labbé módszerét hagyományos hűség és merész újítás jellemzi. Ő az első, aki jelentős bírói döntéseket rendszeresen és tudományosan beszél meg s ezzel új műfajt alkot, amely annyira jellemző a francia irodalomra. Ezek a „note”-ok apró mesterművek. Az új tudományos iskola már csak egy lépés.

Ami a közjogban Hauriou és Duguit neve, az a magánjogban Saleilles-é és Gény-é. Saleilles munkájának főérdeme, hogy a fejlődés

gondolatát belevitte a jogtudományi vizsgáldásba. Azelőtt a jogot merev és mozdulatlan jelenségnek látták, Saleilles a mozgó életen át magyarázza azt. Rámutat arra az ellentétre, mely a jogszabály lerögzítettségéből és az élet állandó megújulásából adódik. Ez a jogtudomány örök varázsszere, mely azonban teljes enyhülést sohasem hozhat. Saleilles volt az, aki a francia jogtudományt nem forradalmárként, de új eszmék kezdeményezőjeként dogmatikai álmából felébresztette. Az összehasonlító jogi tanszéknek első professzora ő volt s vezető szerepet vitt a Societé d'Études Législatives megalapításában. Műveire nagy hatással van a német polgári törvénykönyv. A kötelekről, az akaratnyilvánításról, a jogi személyiségről írott munkái új tudományos iskola irányát szabták meg. Míg Saleilles jelentősége nem annyira könyveivel, mint hatalmas lelkének és világító szellemének tanítványaaira és barátaira való hatásával magyarázódik, addig Gény helyét két korszakos műve jelöli meg: Méthode d'interprétation et sources en droit privé positif, valamint Science et technique en droit privé positif. Ezeket a munkákat bámulatos rendszerbeli biztonság, alaposág, erő, világosság és formai tökély jellemzi. A klasszikus iskola módszerét Gény megsemmisítő kritikával egyszer és mindenkorra lehetetlenné teszi, majd felépíti a magánjogi tudomány módszertanát, mely a modern francia magánjogi tudományt oly magas színvonalon tartja.

Gaudemet könyve nem bibliográfia, nem adathalmaz, hanem a francia magánjogtudomány belső életének képe. Nem nevek, hanem könyvek, nem könyvek, hanem gondolatok nyomán válik élővé a mult s születik a multból a jelen.

Dr. Goldberger József.